

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Gümnaasiumide tulemusnäitajate analüüs

Sandra Fomotškin
Haridus- ja Teadusministeerium

Tartu 2024

Sisukord

Gümnaasiumide tulemusnäitajate analüüs.....	3
Peamised järeldused.....	3
Analüüsi eesmärk ja metoodika.....	3
Ülevaade koolide grupeerimisest	5
Piirangud	6
Analüüsi tulemused	7
Sisseastujate põhikooli lõpueksamite tulemused	7
Esimesel aastal gümnaasiumist väljalangejad ja gümnaasiumi lõpetajad	9
Riigieksamite tulemused	11
Kitsas ja lai matemaatika	11
Eesti keel ja eesti keel teise keelena	12
Võõrkeel	13
Edasiõppimine ja kõrghariduse omandamine	15
Rahulolu ja koolikeskkonna näitajad	17

Gümnaasiumide tulemusnäitajate analüüs

Peamised järeldused

- Teadmiste ja oskuste tase, millega õpilased gümnaasiumi tulevad, on koolide gruppide lõikes erinevad. Näiteks **väikestesse gümnaasiumidesse sisseastujate põhikooli lõpueksamite tulemused on madalamad kui suurtesse gümnaasiumidesse sisseastujatel**. See omakorda osaliselt selgitab erinevusi gümnaasiumide tulemuslikkuse näitajates.
- **Enamiku analüüsitud tulemusnäitajate puhul kehtib tendents, et suurte gümnaasiumide tulemused on paremad kui väikeste gümnaasiumide omad**, nn puhaste gümnaasiumide tulemused on paremad kui täistsüklikoolide omad ning erakoolide tulemused on madalamad kui riigi- ja munitsipaalgümnaasiumide omad. Erandiks on õpilaste rahulolunäitajad, kus näiteks liikumisvõimalustega rahulolu on kõrgeim väikeste gümnaasiumide õppurite hulgas ning erakoolide õpilaste rahulolu kooliga on oluliselt kõrgem riigi- ja munitsipaaloolide õppurite rahulolust.
- Piirkondade võrdluses eristub negatiivselt Ida-Virumaa, kus mitme näitaja puhul jäävad tulemused alla teistele piirkondadele.
- **NB! Kirjeldatud tendentsid ei näita seoste põhjuslikkust!** See tähendab, et kooli suurus, tüüp ega muu taustatunnus ei näita tingimata **põhjust**, miks tulemused vastava tunnuse lõikes erinevad – kui suunata kehvemate tulemustega kooli õpilased paremate tulemustega kooli, ei pruugi nad siiski saada sarnaseid tulemusi, nagu teise kooli tänased õppijad.

Analüüsi eesmärk ja metoodika

Analüüsi eesmärgiks oli uurida seoseid gümnaasiumiastmega üldhariduskoolide taustatunnuste (suurus, omandivorm, koolitüüp, piirkond) ning tulemusnäitajate vahel, et anda vajalikku taustainfot gümnaasiumivõrgu korrastamise arutelude tarvis.

Esiagne koolide valim moodustus kõigist 2023/24 õa tegutsenud gümnaasiumiastmega üldhariduskoolidest, kus oli statsionaarse õppevormi õpilasi, st **kõrvale jäid täiskasvanute gümnaasiumid ja mittestatsionaarset üldharidusõpet pakkuvad kutseõppeasutused**.

Iga kooli kohta võeti välja järgmised näitajad 2021/22., 2022/23. ja 2023/24. õppeaasta kohta:

- statsionaarse õppe õpilaste arv gümnaasiumiastmes;
- sisseastujate põhikooli eksamitulemused - eesti keel;
- sisseastujate põhikooli eksamitulemused - eesti keel teise keelena;
- sisseastujate põhikooli eksamitulemused – matemaatika;
- 11. klassi õpilaste osakaal, keda ei ole kiusatud;
- 11. klassi õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul;
- kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate 11. klassi õpilaste osakaal;

- õppetööst väljalangejate osakaal gümnaasiumis (gümnaasiumi 1. õppeaastal);
- gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keel teise keelena riigieksami keskmine tulemus;
- gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele riigieksami keskmine tulemus;
- gümnaasiumihariduse omandanud noorte kitsa matemaatika riigieksami tulemus;
- gümnaasiumihariduse omandanud noorte laia matemaatika riigieksami tulemus;
- vähemalt ühes võõrkeeles B2 saavutanud gümnaasiumi statsionaarse õppe lõpetajate osakaal;
- gümnaasiumiastme lõpetajate osakaal (nominaalaeg + 1 õppeaasta);
- Eestis edasiõppijate osakaal gümnaasiumi lõpetanud õpilaste üldarvust;
- kõrghariduse omandamine 6 aastat pärast gümnaasiumi lõpetamist.

Iga nimetatud näitaja puhul arvutati kooliti kolme õppeaasta keskmine. Koolide puhul, kelle kohta olid andmed ühe või kahe õppeaasta kohta, leiti vastavalt kahe aasta keskmine või läks arvesse ühe aasta tulemus.

Iga tulemusnäitajat analüüsiti eraldi. Kõigepealt jäeti kõrvale koolid, kelle kohta vastava tulemusnäitaja kohta andmed puudusid (näiteks uute riigigümnaasiumide puhul ei ole veel andmeid lõpetanute jätkamise ja kõrghariduse omandamise kohta, paljudes koolides ei ole eesti keele kui teise keele eksami sooritajaid jne). Koolid grupeeriti erinevate taustatunnuste alusel (õpilaste arv, omandivorm, koolitüüp, asukoht) ja leiti iga koolide grupi keskmine tulemus. Gruppide tulemuste võrdlused on esitatud käesolevas analüüsis.

Ülevaade koolide grupeerimisest

Käesolevas analüüsis on gümnaasiumis grupeeritud lähtuvalt: gümnaasistide arvust, omandivormist, koolitüübist ning asukohast (tabel 1).

Tabel 1. Gümnaasiumide grupeerimine erinevate tunnuste lõikes

Gümnaasiume valimis kokku		155
Õpilaste arv gümnaasiumiastmes (3a keskmine)	kuni 49 õpilast	33
	50–99 õpilast	32
	100–149 õpilast	27
	150–199 õpilast	22
	200–299 õpilast	21
	300–399 õpilast	9
	400 ja rohkem õpilast	11
Omandivorm	Eraomand	24
	Munitsipaal	102
	Riigiomandus	29
Koolitüüp	Nn puhas gümnaasium (10.–12. klass)*	37
	sh riigigümnaasiumid	26
	Nn täistsüklikool (1.–12. klass)**	118
Piirkond***	Kesk-Eesti (Järva-, Rapla- ja Lääne-Virumaa)	16
	Kirde-Eesti (Ida-Virumaa)	10
	Lõuna-Eesti (Jõgeva-, Põlva-, Tartu-, Valga-, Viljandi- ja Võrumaa)	39
	Lääne-Eesti (Hiiu-, Saare-, Lääne- ja Pärnumaa)	15
	Põhja-Eesti (Harjumaa)	75

* sh progümnaasiumiga Audentese Spordigümnaasium (7.–12. klass)

** sh Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium (5.–12. klass)

*** maakondade jagunemine piirkondadesse lähtub Statistikaameti Eesti piirkondlike üksuste statistilisest klassifikaatorist

Piirangud

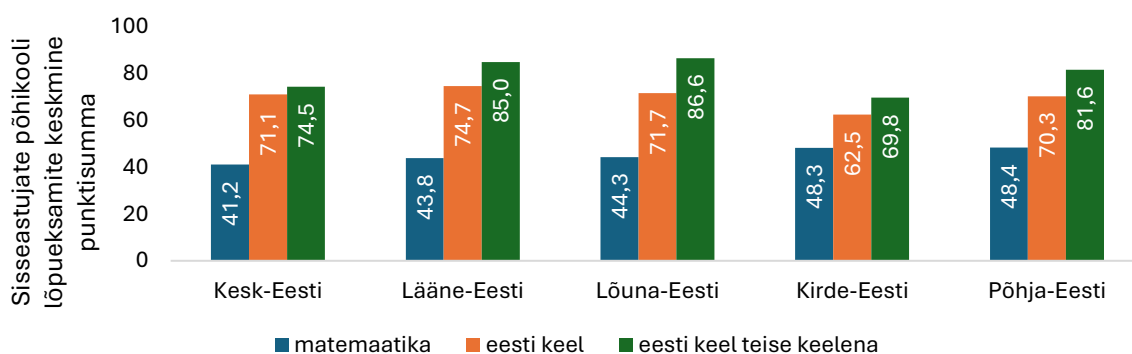
- Gümnaasiumide võrgus on viimastel aastatel toimunud palju ümberkorraldusi ja uute gümnaasiumide puhul ei ole võimalik mõnede tulemusnäitajate väärtust välja arvutada, sest andmeid veel ei ole.
- Osa koolide (peamiselt uute gümnaasiumide) puhul on mõnede näitajate puhul olemas ainult ühe või kahe õppeaasta andmed. Kuna neid koole võrdlusest kõrvale ei jäetud, tuleb arvestada, et näiteks ühe kooli ühe õppeaasta tulemuse võrdlemine teise kooli kolme õppeaasta keskmise tulemusega võib seada koolid ebavõrdsesse olukorda ja tulemust mõnevõrra moonutada.
- **Eestis edasiõppinute osakaalu indikaatori arvestusest jäävad välja õppurid, kes on õpinguid jätkanud välismaal.** Välismaal edasiõppimise andmed Haridus- ja Teadusministeeriumil paraku puuduvad. Seega indikaatori madal tase ei tähenda tingimata kooli kehva õppevaliteeti.
- **Seos kooli mistahes taustatunnuse ja mistahes tulemusnäitaja vahel ei näita põhjuslikkust!** Ehk kui andmed näitavad näiteks, et mida rohkem õpilasi on gümnaasiumis, seda suurem osakaal õpilastest jätkab Eestis õpinguid pärast gümnaasiumi lõpetamist, ei saa sellest järeldada, et väiksemasse gümnaasiumi õppima minek vähendaks õpilase tõenäosust pärast lõpetamist õpinguid jätkata. Tulemusnäitajad ei võta arvesse sisendit, st seda millised õpilased mingites gümnaasiumides õpivad.

Analüüsi tulemused

Sisseastujate põhikooli lõpueksamite tulemused

Põhikooli lõpueksamite tulemused on üheks indikaatoriks, mis peegeldavad õpilaste poolt põhikoolis omandatud teadmisi ja oskusi. Gümnaasiumi sisseastujate eksamitulemuste võrdlus näitab, et **teadmiste ja oskuste tase, millega õpilased gümnaasiumi tulevad, on koolide gruppide lõikes erinev. See omakorda selgitab erinevusi gümnaasiumide tulemuslikkuse näitajates.**

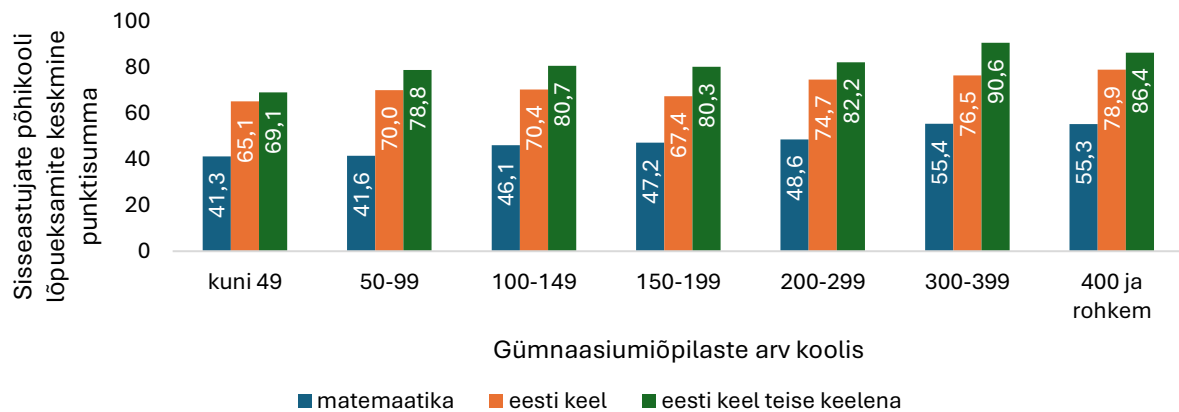
Piirkondlikus võrdluses¹ on kõige suuremad erinevused eesti keele kui teise keele eksami tulemustes, kus Kirde-Eesti (Ida-Virumaa) gümnaasiumidesse sisseastujate keskmine punktiskoor jääb Lõuna-, Lääne- ja Põhja-Eesti tulemustele enam kui kümne punktiga alla (Joonis 1). Ka eesti keele eksami keskmine tulemus on madalaim just Ida-Viru gümnaasiumidesse sisseastujatel. Matemaatika eksamitulemustes on piirkondlikud erinevused väiksemad, kuid siiski võib eksamitulemuste põhjal öelda, et Põhja- ja Kirde-Eesti gümnaasiumidesse õppima asujate matemaatikaalased pädevused on keskmiselt pisut paremad, kui Kesk- ja Lääne-Eesti gümnaasiumidesse sisseastujatel.

Joonis 1. Gümnaasiumisse sisseastujate põhikooli lõpueksamite keskmine punktisumma erinevates Eesti piirkondades 2021/22.-2023/24. õppeaastal, allikas EHIS

Erineva suurusega gümnaasiume võrreldes peab üldiselt paika tendents, et **väiksemate gümnaasiumide õpilaste eksamitulemused põhikoolis olid madalamad kui suuremate gümnaasiumide õpilaste tulemused** (Joonis 2). Alla 50 õpilasega gümnaasiumide õpilaste lõpueksamite tulemused põhikoolis olid keskmiselt kõige nõrgemad ja seda nii matemaatikas, eesti keeles kui ka eesti keeles teise keelena. Näiteks enam kui 300 õpilasega gümnaasiumidesse sisseastujate matemaatika eksami tulemus põhikooli lõpus on keskmiselt 14 punkti kõrgem kui alla 50 õpilasega gümnaasiumidesse astujatel. Eriti suur on erinevus eesti keele kui teise keele eksami tulemustes – alla 50 õpilasega gümnaasiumide õpilastel ligikaudu 20 punkti madalam kui neil õpilastel, kes õpivad 300–399 õpilasega gümnaasiumides.

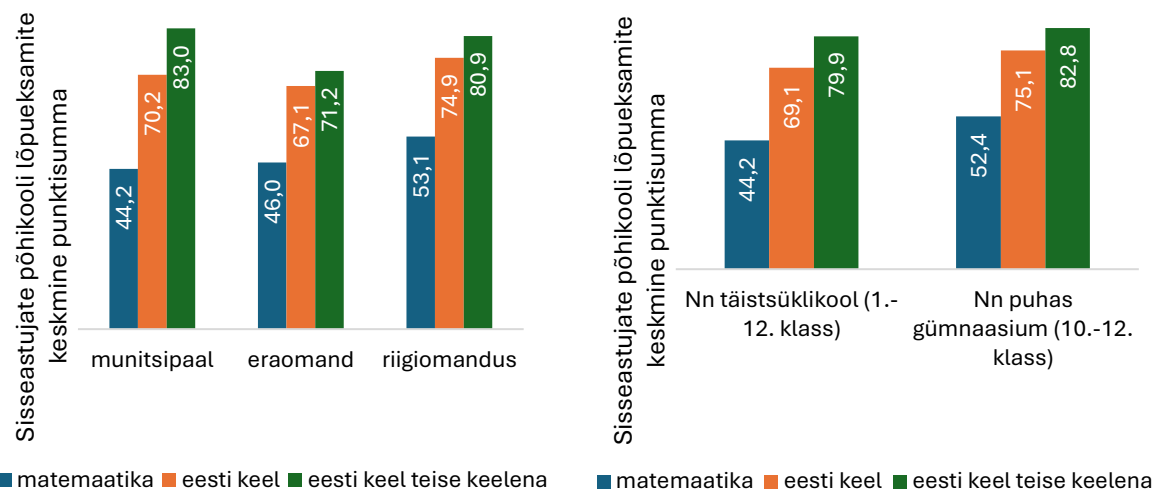
¹ Täpsemat selgitust maakondade jagunemisest piirkondadesse saab lugeda metoodika alapeatükist.

Joonis 2. Gümnaasiumisse sisseastujate põhikooli lõpueksamite keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi suuruselt, kuhu sisse astuti 2021/22. – 2023/24. õppeaastal, allikas EHIS

Gümnaasiumide omandivormi lõikes sisseastujate eksamitulemusi võrreldes ei joonistu välja selget seost (Joonis 3). Kui matemaatika tulemused olid madalaimad munitsipaalgümnaasiumides õppijatel ja kõrgeimad riigigümnaasiumidesse astujatel, siis eesti keele ja eesti keele kui teise keele eksami tulemused olid madalaimad hoopis eragümnaasiumides jätkajatel.

Koolitüübi võrdluses saab aga öelda, et nn puhtasse gümnaasiumi sisseastujate lõpueksamite tulemused põhikoolis on keskmiselt kõrgemad kui nn täistsüklikoolide gümnaasiumiastmesse õppima asujatel (Joonis 3).

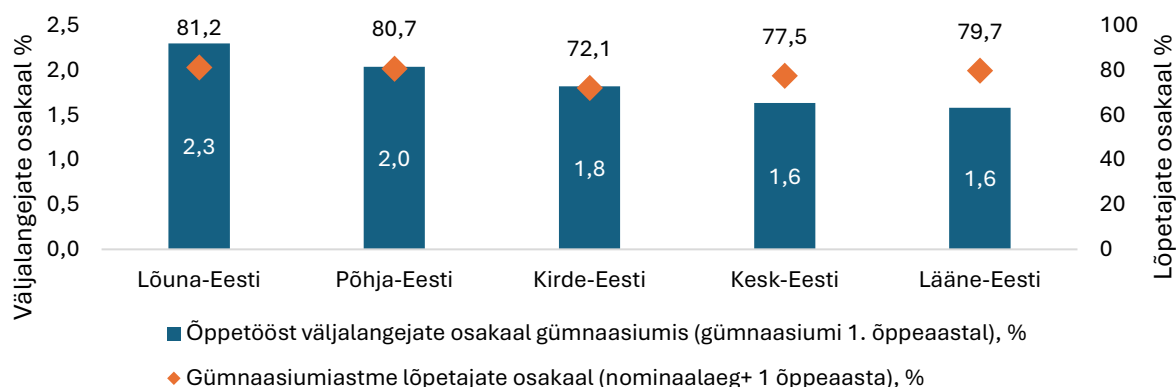

Joonis 3. Gümnaasiumi sisseastujate põhikooli lõpueksamite keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi omandivormist ja tüübist, kuhu sisse astuti 2021/2022. – 2023/24. õppeaastal, allikas EHIS

Esimesel aastal gümnaasiumist väljalangejad ja gümnaasiumi lõpetajad

Õppetööst väljalangejate² osakaal gümnaasiumi 1. õppeaastal piirkondlikus võrdluses väga palju ei erine. Lõuna-Eesti gümnaasiumides on see küll pisut kõrgem kui Kesk- ja Lääne-Eestis, kuid arvestades, et kõigi vaatlusaluste koolide kolme eelmise õppeaasta keskmine õppetööst väljalangejate osakaal gümnaasiumi 1. õppeaastal oli 2%, võib üldistada, et üheski piirkonnas ei erine väljalangejate määr oluliselt keskmisest (Joonis 4).

Sama ei saa järeldada gümnaasiumiastme lõpetajate osakaalu kohta, kus Kirde-Eesti gümnaasiumide keskmine tulemus jääb oluliselt alla teiste piirkondade koolidele. Üldistusena võib öelda, **et kui Põhja-, Lõuna- ja Lääne-Eesti koolides jõuab igast kümnest gümnaasiumis õpinguid alustanud õpilasest lõpetamiseni kaheksa, siis Kirde-Eestis seitse õpilast.**

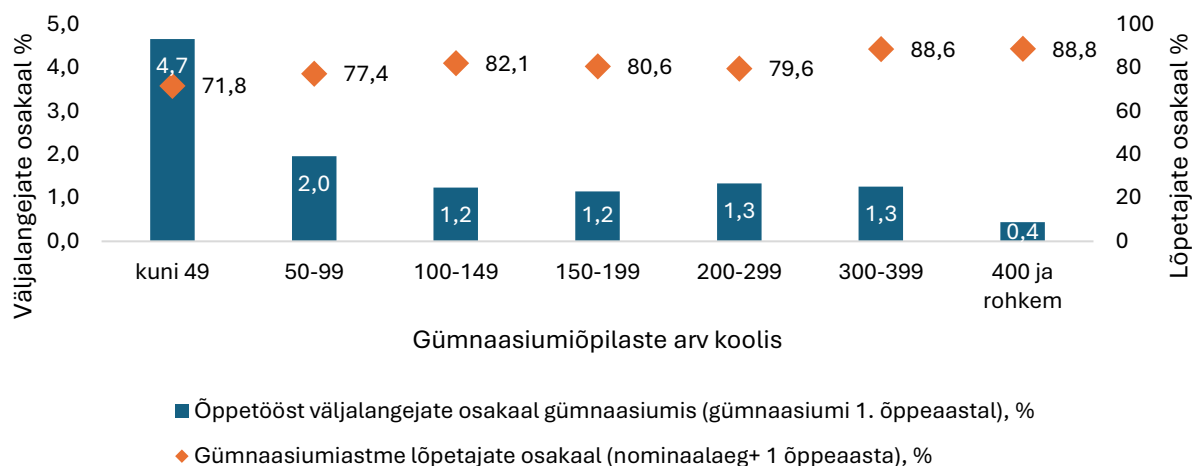

Joonis 4. Õppetööst väljalangejate osakaal gümnaasiumis ja gümnaasiumi lõpetajate osakaal lähtuvalt gümnaasiumi asukohast (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Alla 50 õpilasega gümnaasiumidest langeb esimesel õppeaastal välja peaaegu viis protsenti õpilastest, mida on üle kahe korra enam kui suuremates gümnaasiumides (Joonis 5). Gümnaasiumilõpetajate osakaal on enam kui 400 õpilasega gümnaasiumides 17 protsendipunkti võrra kõrgem kui alla 50 õpilasega gümnaasiumides (Joonis 5).

Vaadates väljalangemise ja lõpetamise näitajaid koos sisseastujate põhikooli lõpueksamite tulemustega võib järeldada, et **alla 50 õpilasega gümnaasiumid võtavad vastu madalate põhikooli õpitulemustega õpilasi, kuid ei toeta nende õpinguid seejärel piisavalt, mistõttu peaaegu kolmandik neis gümnaasiumides õppimist alustanutest ei jõua lõpetamiseni.**

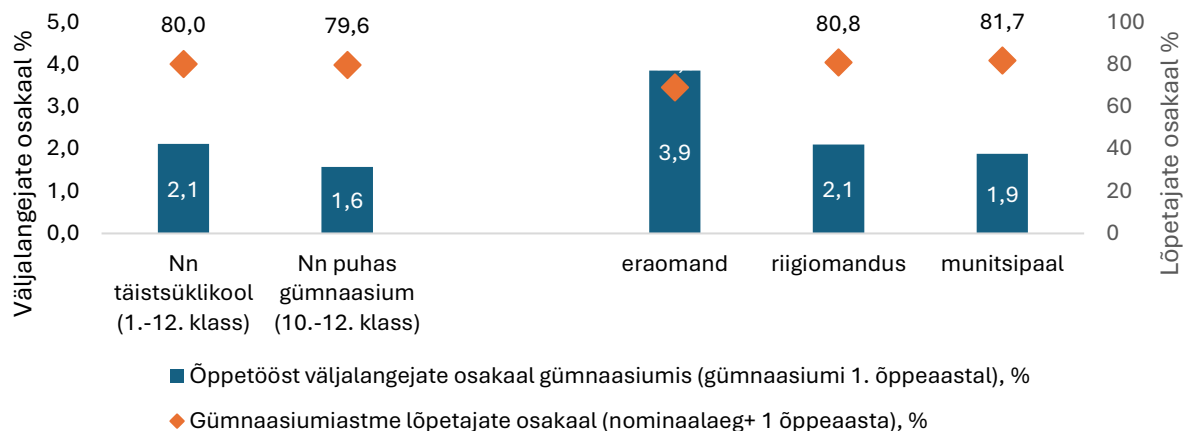
² Väljalangejaks loetakse isik, kes õppis eelmise aasta 10. novembri seisuga statsionaarse õppe 10. klassis ning kes käimasoleva aasta 10. novembriks ei õpi ja kelle viimaseks väljaarvamise põhjuseks ei ole „surm“ või „kolimine välisriiki“.

Joonis 5. Õppetööst väljalangejate osakaal gümnaasiumis ja lõpetajate osakaal lähtuvalt gümnaasiumi suurusest (2021/22. –2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Koolidest, mis on täistsüklikoolid (klassid 1–12), langeb esimesel aastal gümnaasiumist välja keskmiselt veidi rohkem õpilasi kui neist gümnaasiumidest, kus on ainult 10.–12. klass, kuid erinevus on 0,5 protsendipunkti ning lõpetamiseni jõuab mõlemat tüüpi koolides keskmiselt neli õpilast viiest (Joonis 6).

Omandivormi lõikes eristuvad eragümnaasiumid, kus 1. aastal õppetööst väljalangejate osakaal on peaaegu poole kõrgem ning gümnaasiumiastme lõpetamiseni jõudnute osakaal ligikaudu kümne protsendipunkti võrra madalam kui munitsipaal- ja riigigümnaasiumides (Joonis 6). Munitsipaalgümnaasiumid ja riigigümnaasiumid omavahel nende näitajate poolest ei erine.

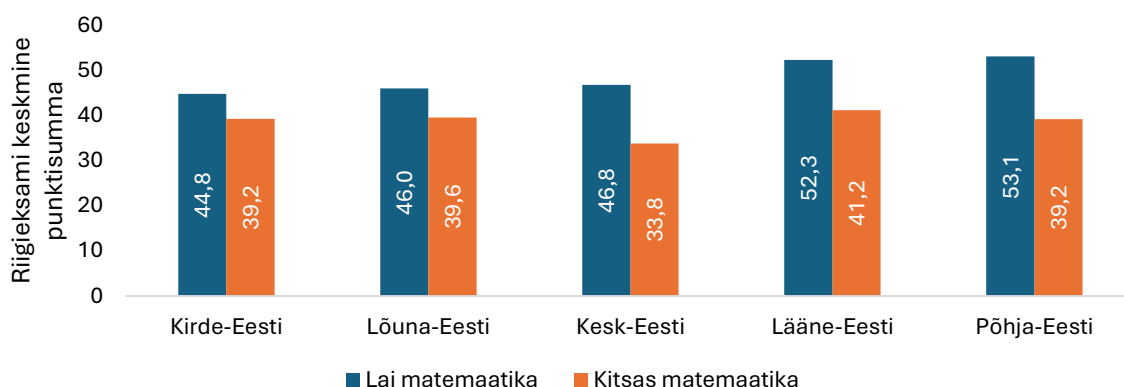

Joonis 6. Õppetööst väljalangejate osakaal gümnaasiumis ja lõpetajate osakaal lähtuvalt koolitüübist ja omandivormist (2021/22. –2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Riigieksamite tulemused

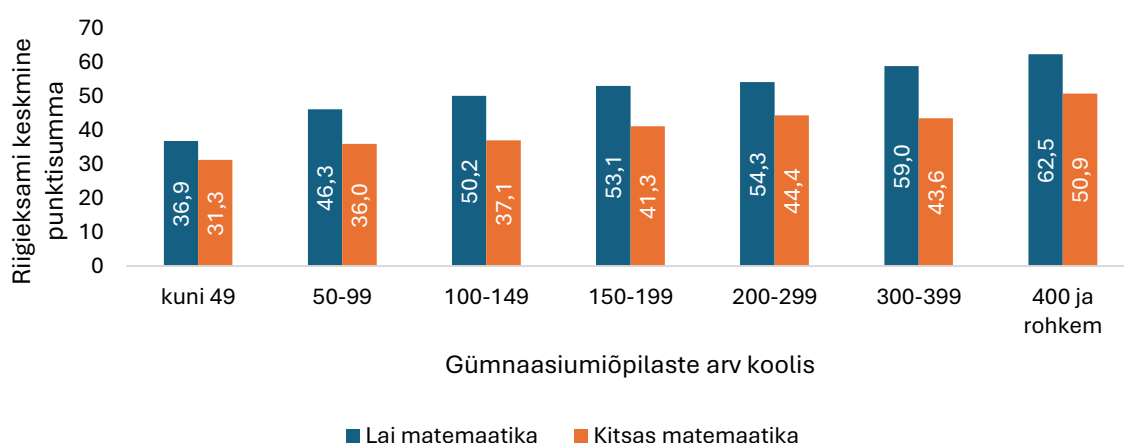
Kitsas ja lai matemaatika

Gümnaasiumihariduse omandanud noorte kitsa ja laia matemaatika riigieksamite keskmiste tulemuste poolest selgelt eristuvaid piirkondi ei ole (Joonis 7). Kui laia matemaatika riigeksamil on keskmiselt kõrgeimad tulemusi saanud Põhja-Eesti gümnaasiumide lõpetajad ja madalaimad tulemused on olnud Kirde-Eesti õpilastel, siis kitsas matemaatikas on kõrgeimad tulemusi näidanud Lääne-Eesti gümnaasiumid ja madalaimaid Kesk-Eesti koolid. Keskmiste punktiskooride erinevused jäävad alla kümne punkti.

Joonis 7. Laia ja kitsa matemaatika riigeksami keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi asukohast (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHS

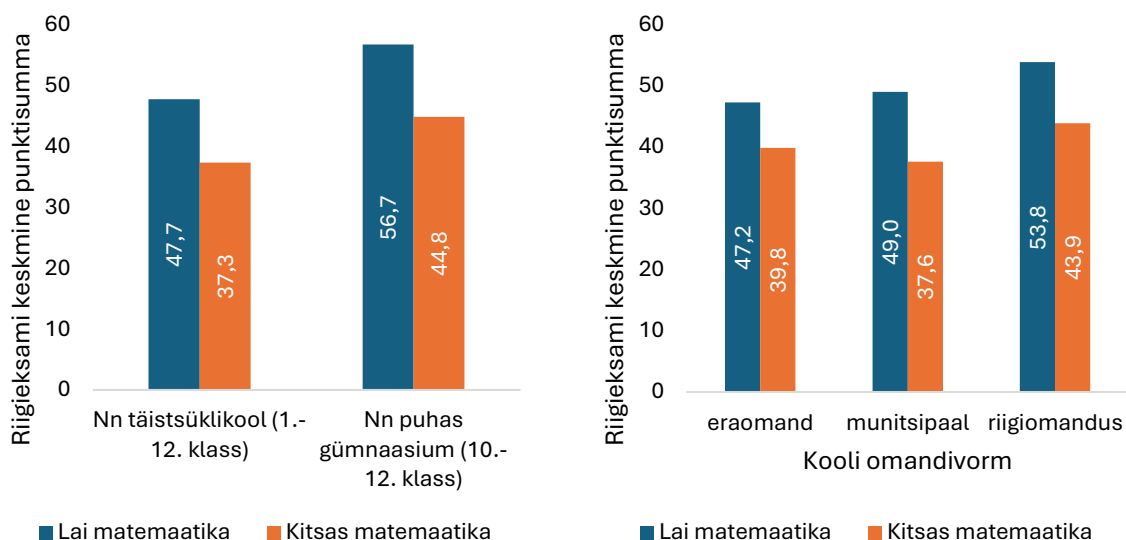
Küll aga joonistub selgelt välja tendents, et **mida suurem gümnaasium, seda paremad on gümnaasiumilõpetajate matemaatika riigeksami tulemused** ja seda nii kitsa kui laia matemaatika puhul. Keskmise punktiskoori erinevus alla 50 õpilasega gümnaasiumide ja enam kui 400 õpilasega gümnaasiumide puhul on laia matemaatika puhul ligikaudu 25 ja kitsa matemaatika puhul ligikaudu 20 punkti.

Joonis 8. Laia ja kitsa matemaatika riigeksami keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi suuruselt (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHS

Koolitüübi ja omandivormi võrdluses on vahed koolide gruppide vahel väiksemad, kuid siiski olemas (Joonis 9). Täistsüklikoolide lõpetajate riigieksamite tulemused laias ja kitsas matemaatikas on

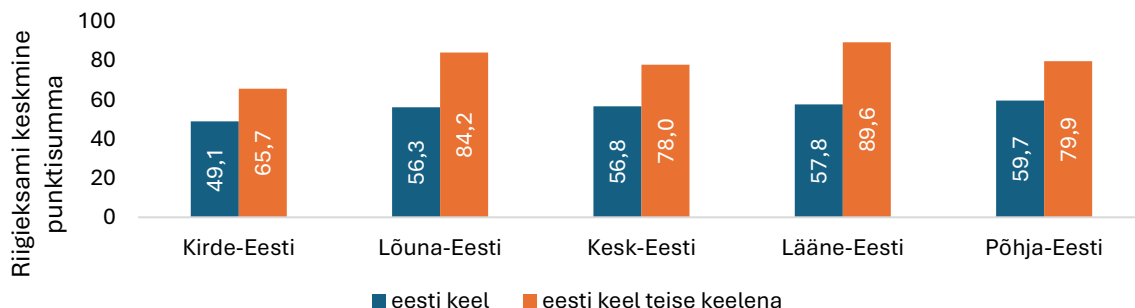
madalamad kui nn puhta gümnaasiumi lõpetajatel ning munitsipaal- ja erakoolide gümnaasistidel madalamad kui riigigümnaasiumide õpilastel.

Joonis 9. Laia ja kitsa matemaatika riigieksamite keskmine punktisumma lähtuvalt koolitüübist ja omandivormist (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

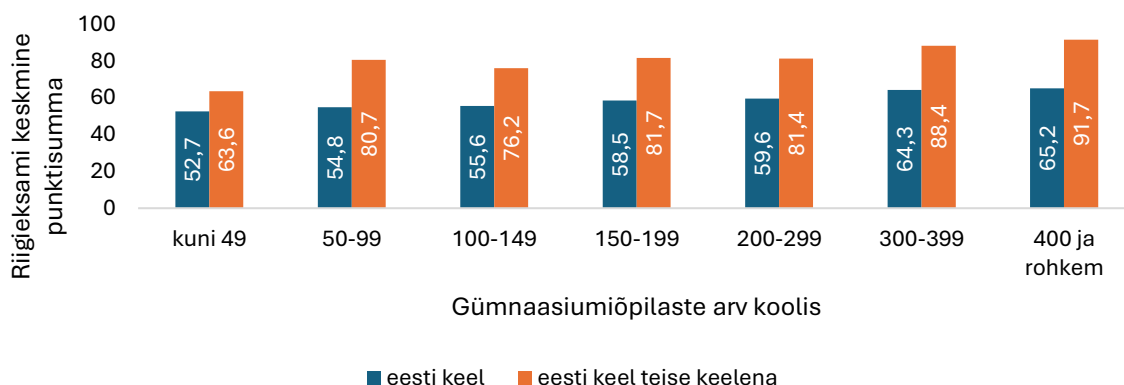
Eesti keel ja eesti keel teise keelena

Gümnaasiumihariduse omandanud noorte eesti keele ja eesti keele kui teise keele (siin ja edaspidi ETKK) riigieksamite tulemuste poolest eristub selgelt Kirde-Eesti ehk Ida-Virumaa, kus keskmine punktiskoor on eesti keeles peaaegu 10 punkti võrra ja eesti keeles teise keelena ligikaudu 17 punkti võrra madalam kui teiste piirkondade koolide lõpetajatel keskmiselt (Joonis 10).

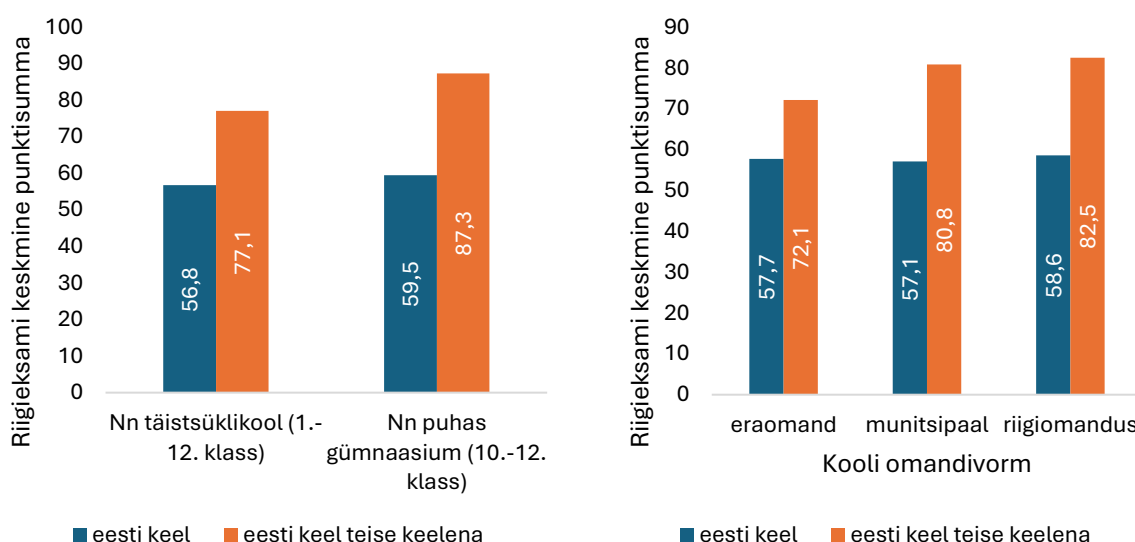
Joonis 10. Eesti keele ja ETKK riigieksamite keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi asukohast (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Sarnaselt matemaatika riigieksamite tulemustega saab ka eesti keele ja ETKK riigieksamite tulemuste puhul rääkida tendentsist, et **suuremate gümnaasiumide lõpetajate tulemused on paremad kui väikegümnaasiumide lõpetajatel** (Joonis 11). Eesti keele eksami puhul on alla 50 õpilasega ja 400+ õpilasega gümnaasiumide lõpetajate tulemuste vahe keskmiselt ligikaudu 13 punkti ning ETKK eksami puhul koguni 28 punkti. Sealjuures jääb alla 50 õpilasega gümnaasiumide ETKK keskmine tulemus enam kui 10 punktiga alla ka näiteks 50–99 õpilasega ja 100–150 õpilasega gümnaasiumidele. Alla 50 õpilasega gümnaasiumidest, kus oli eelmisel kolmel õppeaastal eesti keele kui teise keele riigieksami sooritajaid, on pooled erakoolid.

Joonis 11. Eesti keele ja ETKK riigeksamite keskmine punktisumma lähtuvalt gümnaasiumi suurusest (2021/22. - 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Sarnaselt matemaatikaga on ka eesti keele ja ETKK eksamite puhul täistsüklikoolide tulemused madalamad kui neil gümnaasiumidel, kus on ainult 10.-12. klass, kuigi eesti keele eksami puhul on vahe üsna väike. Omandivormi lõikes on koolide tulemused eesti keele riigeksamil sarnased, ETKK eksami tulemused on eragümnaasiumidel oluliselt madalamad kui munitsipaal- ja riigikoolidel.

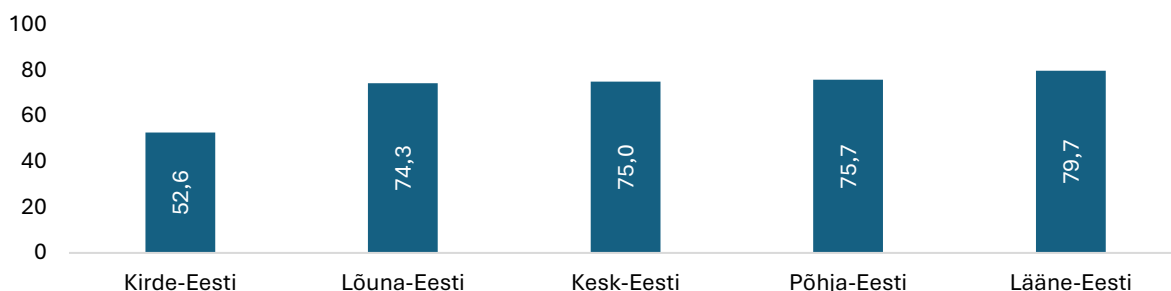

Joonis 12. Eesti keele ja ETKK riigeksamite keskmine punktisumma lähtuvalt koolitüübist ja omandivormist (2021/22. - 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas EHIS

Võõrkeel

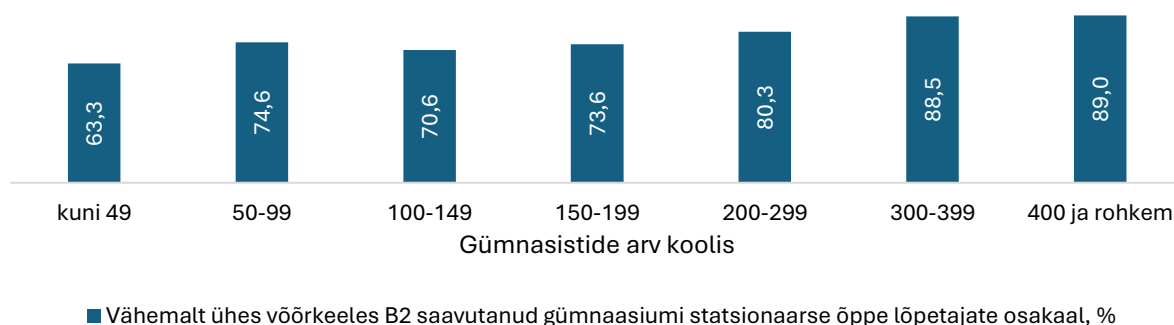
Kuna paljud gümnaasiumilõpetajad sooritavad võõrkeele riigeksami asemel rahvusvahelise võõrkeeleeksami, on siinkohal riigeksamitulemustest informatiivsem vaadata, kui paljud gümnaasiumilõpetajad on vähemalt ühes võõrkeeles saavutanud B2-taseme.

Piirkondlikus võrdluses eristub taas Ida-Virumaa, kus vähemalt ühes võõrkeeles B2-tasemeni jõuab pisut üle poole õpilastest, samas kui ülejäänud Eestis saavutavad selle taseme ligikaudu kolm õpilast neljast ning Lääne-Eestis koguni neli õpilast viiest (JOONIS 13).

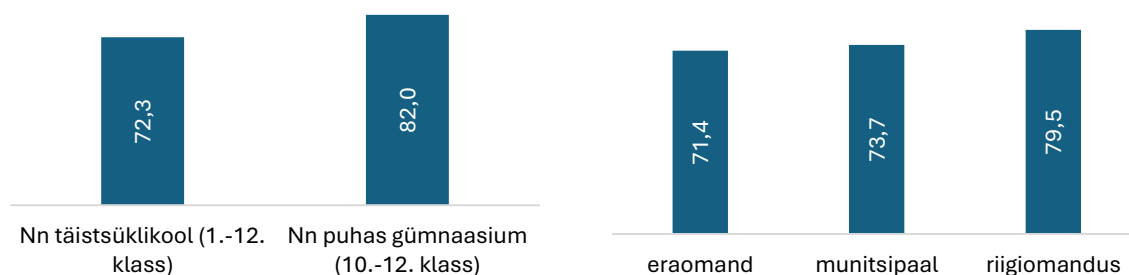
Joonis 13. Vähemalt ühes võõrkeeles B2-taseme saavutanud gümnaasiumi lõpetanute osakaal (2021/22.-2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt gümnaasiumi asukohast, allikas EHIS

Vähemalt ühes võõrkeeles B2-taseme saavutanud gümnaasiumilõpetajate osakaal on alla 50 õpilasega gümnaasiumides enam kui 25 protsendipunkti võrra madalam kui 400+ õpilasega gümnaasiumides (JOONIS 14). Seos kooli suuruse ja võõrkeeles B2-tasemeni jõudnud gümnaasiumilõpetajate vahel ei ole lineaarne – 50–99 õpilasega gümnaasiumide tulemus on parem kui 100–199 õpilasega koolidel – kuid siiski võib üldistada, et **suuremate gümnaasiumide lõpetajate seas on kõrgtasemel võõrkeelet oskajaid rohkem kui väikegümnaasiumide lõpetajate hulgas.**

Joonis 14. Vähemalt ühes võõrkeeles B2-taseme saavutanud gümnaasiumilõpetanute osakaal (2021/22.-2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt gümnaasiumi suurusest, allikas EHIS

Sarnaselt riigieksamite tulemustele matemaatikas ja eesti keeles on ka gümnaasiumi lõpuks **vähemalt ühes võõrkeeles kõrgtasemeni jõudnute osakaal nn puhastes gümnaasiumides suurem kui täistsüklikkoolides, kusjuures erinevus on peaaegu 10 protsendipunkti** (JOONIS 15). Omandivormi lõikes on koolide tulemuste erinevused väiksemad, kuid siiski on riigigümnaasiumide lõpetajate seas rohkem kõrgtasemel võõrkeelet oskajaid kui munitsipaal- ja eragümnaasiumide lõpetajate hulgas.

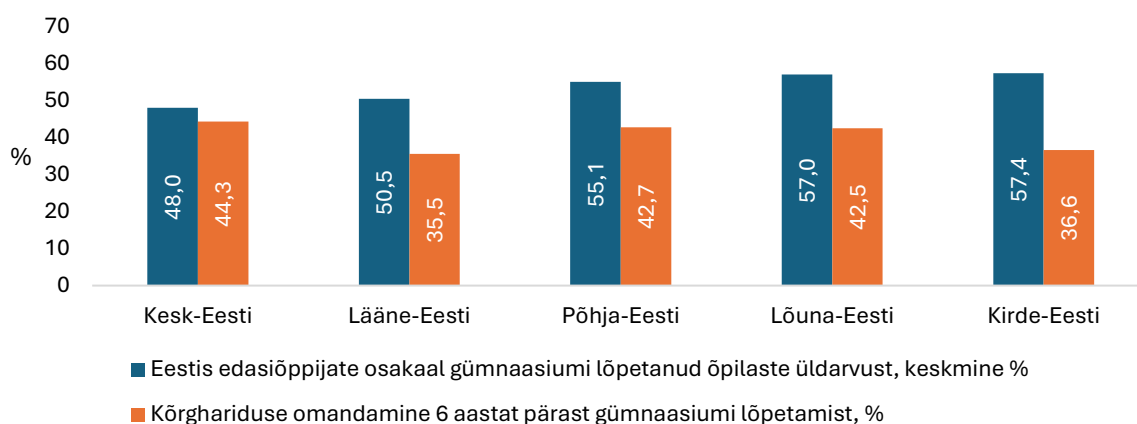
Joonis 15. Vähemalt ühes võõrkeeles B2-taseme saavutanud gümnaasiumilõpetanute osakaal (2021/22.-2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt koolitüübist ja omandivormist, allikas EHIS

Edasiõppimine ja kõrghariduse omandamine

Edasiõppimise ja kõrghariduse omandamise näitajate tõlgendamisel tuleb arvestada metoodikast tulenevate nüanssidega. Eestis edasiõppijate osakaal näitab seda, kui suur osa eelmisel kevadel gümnaasiumi lõpetanutest on kohe pärast lõpetamist (10. novembri seisuga) Eestis õpinguid jätkanud, seega ei lähe arvesse õpilased, kes on jätkanud õpinguid mõnes välisriigis, suundunud ajateenistusse või võtnud mõnel muul põhjusel vaheaasta ja jätkavad õpinguid hiljem. Siiski näitab kohe pärast lõpetamist õpinguid jätkanute osakaal gümnaasiumis omandatud õpitulemuste asjakohasust ning karjäärinõustamise tõhusust.

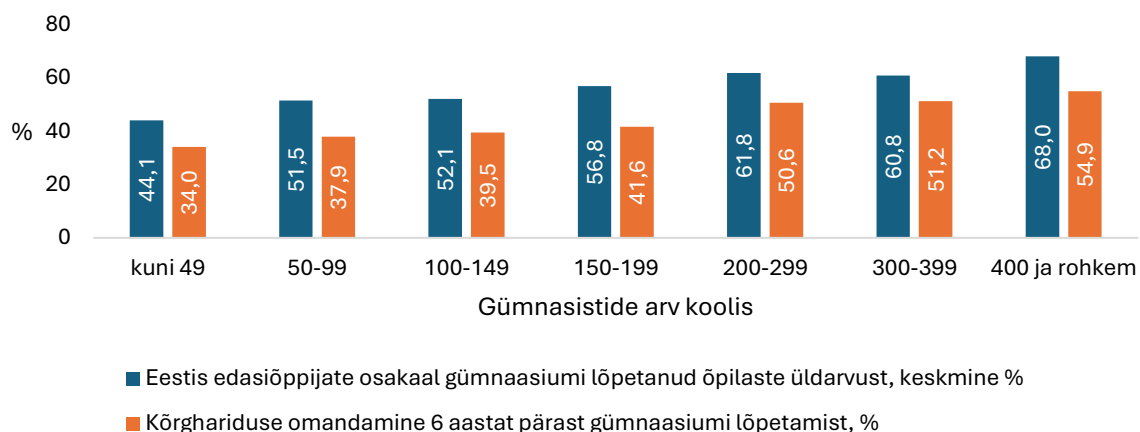
Kõrghariduse omandanute osakaal näitab, kui suur osa gümnaasiumilõpetajatest on kuus aastat pärast lõpetamist jõudnud kõrghariduseni, mis on Eestis tõestatav. See tähendab, et arvesse lähevad ka välismaal kõrgkooli lõpetanud, kui andmed nende mujal omandatud kõrghariduse kohta on Eesti registrites olemas. 2023. aasta andmed näitavad 2017. aasta gümnaasiumilõpetajate tulemusi jne. Seega puuduvad veel vastavad andmed kõikide viimastel aastatel loodud riigigümnaasiumide kohta.

Piirkondade võrdluses on huvitav, et kuigi Kesk-Eesti gümnaasiumilõpetajatest vähem kui pooled jätkavad õpinguid, mida on vähem kui teistes piirkondades, on just Kesk-Eesti koolilõpetajate seas enim kõrghariduseni jõudnud. Ning vastupidiselt jätkab Ida-Virumaa gümnaasiumilõpetajatest Eestis õpinguid veidi rohkem õpilasi kui mujal piirkondades, kuid kõrghariduse omandanute osakaal on nende seas madalam kui Kesk-, Põhja- ja Lõuna-Eesti koolilõpetajate hulgas (JOONIS 16).

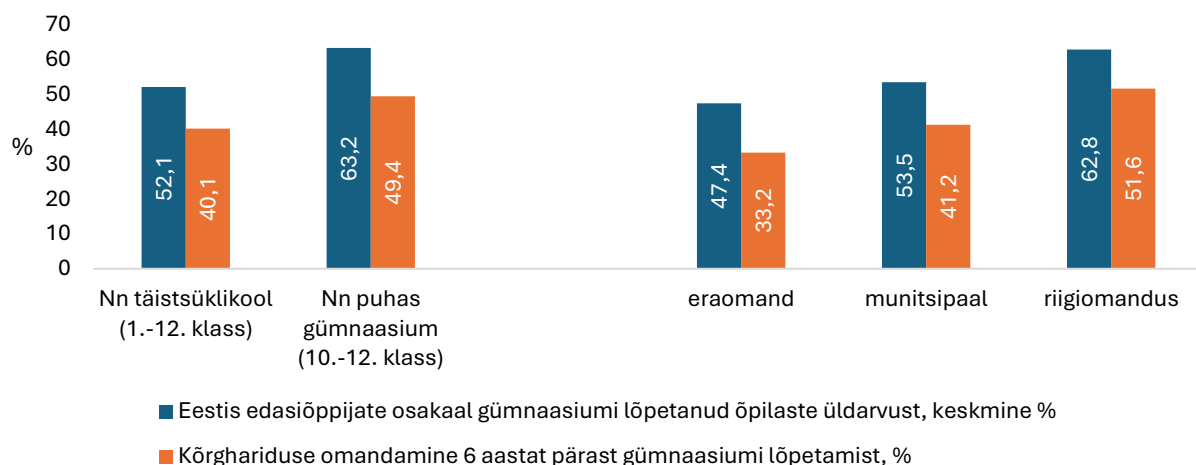
Joonis 16. Eestis edasiõppimine ja kõrghariduse omandamine (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt lõpetatud gümnaasiumi asukohast, allikas EHIS

Koolide suuruse võrdluses kehtib taaskord seos, et suuremate gümnaasiumide tulemused on paremad kui väiksematel gümnaasiumidel – **kui alla 50 õpilasega gümnaasiumide lõpetajatest jätkavad Eestis õpinguid vähem kui pooled ja kõrghariduseni jõuab umbes kolmandik, siis vähemalt 400 õpilasega gümnaasiumide lõpetajatest kaks kolmandikku jätkavad õpinguid ja enam kui pooled jõuavad kõrghariduseni** (JOONIS 17).

Joonis 17. Eestis edasiõppimine ja kõrghariduse omandamine (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt lõpetatud gümnaasiumi suurusest, allikas EHIS

Sarnaselt teistele tulemusnäitajatele on nn puhaste gümnaasiumide edasiõppimise ja kõrghariduse ni jõudmise näitajad paremad kui täistsüklikoolidel ning riigigümnaasiumidel paremad kui munitsipaal- ja erakoolidel (Joonis 18). Näiteks kõrghariduse ni jõuab ligikaudu kolmandik eragümnaasiumide lõpetajatest ja enam kui pooled riigigümnaasiumi lõpetajatest.

Joonis 18. Eestis edasiõppimine ja kõrghariduse omandamine (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine) lähtuvalt lõpetatud gümnaasiumi koolitüübist ja omandivormist, allikas EHIS

Rahulolu ja koolikeskkonna näitajad

Rahulolu ja koolikeskkonna näitajaid mõõdetakse igal aastal õpilaste üleriigiliste rahuloluküsitlustega. Käesolevas analüüsis on vaatluse alla võetud kolm näitajat, mis on ka hariduse arengukava tulemuslikkuse indikaatorid:

- 1) Kooliga pigem rahul või täiesti rahul olevate 11. klassi õpilaste osakaal;
- 2) 11. klassi õpilaste osakaal, keda **ei ole** viimase kahe nädala jooksul korduvalt kiusatud;
- 3) 11. klassi õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis pigem rahul või väga rahul.

Õpilaste kooliga rahulolu hinnang kujuneb kolme väite vastuste keskmisena:

- Koolis on huvitav.
- Tunnen ennast koolis hästi.
- Enamasti lähen ma kooli hea meelega.

Vastatakse skaalal 1–5, kus 1 tähistab seda, et vastaja ei ole väitega üldse nõus ning 5 seda, et vastaja on väitega täiesti nõus. Indikaatori väärtuse leidmiseks arvutatakse nende õpilaste osakaal, kelle vastuste keskmine on vähemalt 4. Indikaatoris sisalduvad vaid nende vastanute tulemused, kes on vastanud kõigile kolmele küsimusele.

Kiusamise kohta küsitakse riiklikus rahuloluküsitluses:

Märgi ära, kas kahe viimase nädala jooksul on ...

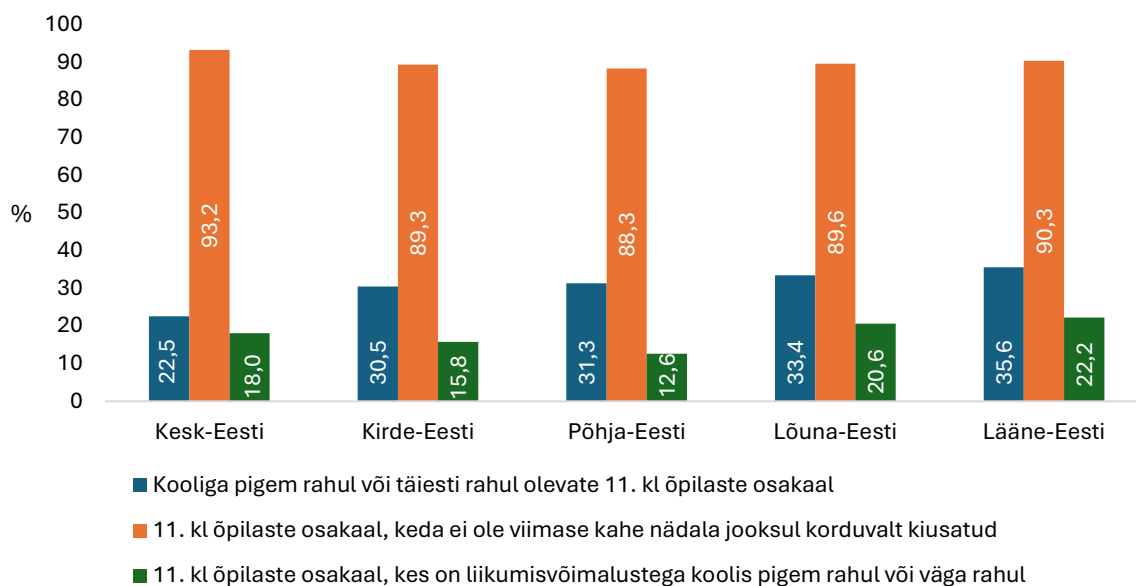
- Teiste õpilaste poolt Sulle meelega haiget tehtud (löödud, tõugatud jms)?
- Teised õpilased Sinuga norinud või Sind mõnitanud?;
- Teised õpilased Sinu asju lõhkunud või Sinult midagi ära võtnud?;
- Teised õpilased Sind Internetis solvanud või ähvardanud?

Küsimustele on võimalik vastata: mitte ühtegi korda; üks kord; mitu korda. Indikaatori väärtusena arvutatakse korduvalt **mitte** kiusatud õpilaste osakaal kõigist kiusamisega seotud küsimustele vastanud õpilastest. Indikaatori väärtuse arvutamisest jäävad välja need vastanud, kes ei ole ühelegi kiusamisega seotud küsimusele vastanud.

Õpilaste osakaal, kes on liikumisvõimalustega koolis üle keskmise rahul, hõlmab õpilasi, kelle kolme väite vastuste keskmine on vähemalt 4 viiepallisel skaalal. Indikaatori väärtus arvutatakse vaid nende vastanute tulemuste põhjal, kes on vastanud kõigile kolmele küsimusele.

Liikumisvõimalusi peegeldavad küsimused on:

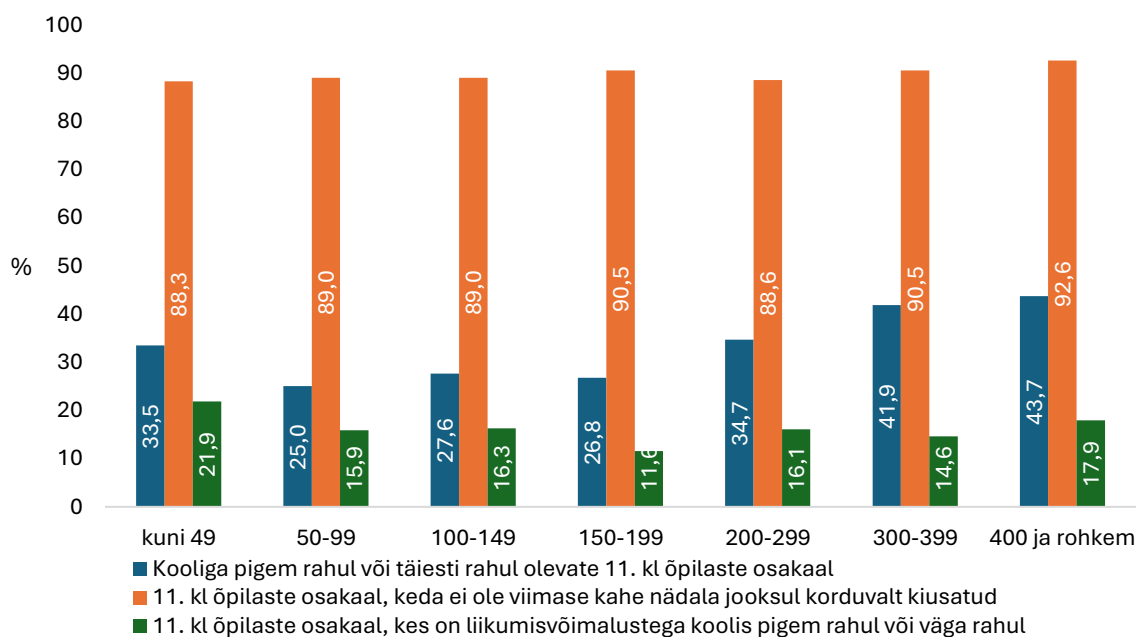
- Saan iga päev vähemalt mõnes vahetunnis õue minna.
- Tundides ei pea ma kogu aeg istuma, vaid saan vahepeal liikuda, nt rühmatööd tehes või ülesandeid lahendades.
- Õpetajad julgustavad meid vahetunnis aktiivselt liikuma.

Joonis 19. 11. klassi õpilaste rahulolu lähtuvalt gümnaasiumi asukohast (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas rahuloluküsitlus

Tulemuste piirkondlik võrdlus näitab, et Lääne- ja Lõuna-Eesti gümnaasistid on kooliga ja ka liikumisvõimalustega koolis keskmiselt rohkem rahul kui Kesk- ja Kirde-Eesti gümnaasiumide õppurid. Samas kiusamise näitaja on eri piirkondades üsna sarnane. (JOONIS 19)

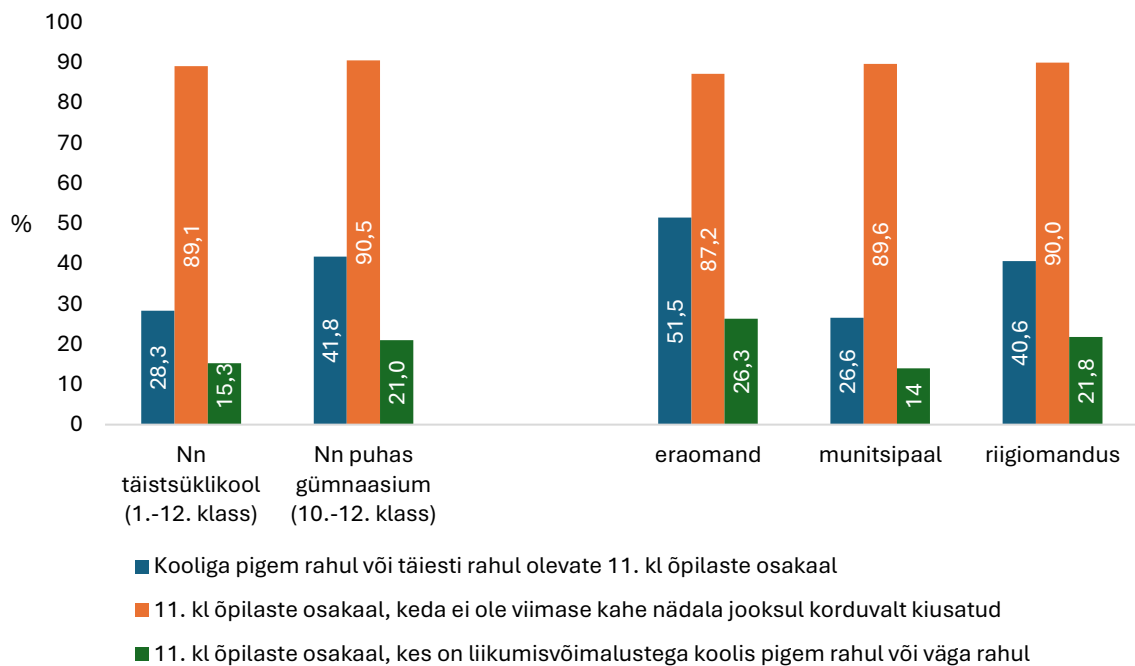
Kui kõikide teiste seni analüüsitud näitajate puhul kehtis üldistus, et mida suurem gümnaasium, seda paremad tulemused, ei ole seos rahulolunäitajate puhul nii ühene ja näiteks **liikumisvõimalustega koolis on enim rahul just alla 50 õpilasega gümnaasiumide õpilased**. Tasub märkimist, et liikumisvõimalustega rahulolu on siiski läbivalt madal ja ka alla 50 õpilasega gümnaasiumide õpilastest vaid viiendik on liikumisvõimalustega rahul.

Joonis 20. 11. klassi õpilaste rahulolu lähtuvalt gümnaasiumi suurusest (2021/22. – 2023/24. õppeaasta keskmine), allikas rahuloluküsitlus

Kiusamise näitaja ei erine erineva suurusega koolides suurel määral, ehkki saab öelda, et väiksemate gümnaasiumide õppurid on kiusamisega pisut rohkem kokku puutunud kui suurte gümnaasiumide õpilased. Subjektiivne rahulolu kooliga on aga selgelt kõrgeim 400 ja enama õpilasega koolide 11. klassi õppurite seas.

Koolitüübi ja omandivormi lõikes kiusamise näitaja väga ei erine. Küll aga on puhastes gümnaasiumides õppivate 11. klassi õpilaste üldine kooliga rahulolu ning rahulolu liikumisvõimalustega koolis kõrgem kui täistsüklikoolis õppivatel gümnaasistidel. **Eragümnaasiumide õpilaste kooliga rahulolu on oluliselt kõrgem kui riigi- ja munitsipaalgümnaasiumide õpilastel** (kui munitsipaalkoolides õppivatest 11. klassi õpilastest on kooliga pigem või väga rahul iga neljas, siis erakoolide gümnaasistidest iga teine).

Joonis 21. 11. klassi õpilaste rahulolu lähtuvalt koolitüübist ja omandivormist (2021/22.-2023/24. õppeaasta keskmine), allikas rahuloluküsitlus